

บทที่ ๑

เทคนิคและวิธีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

วัตถุประสงค์ประจำบท

เมื่อได้ศึกษาเนื้อหาในบทนี้แล้ว นิสิตสามารถ

๑. อธิบายการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้
๒. บอกความหมายและความมุ่งหมายของอุดมศึกษาได้
๓. แบ่งประเภทของสถาบันอุดมศึกษาได้
๔. อธิบายภารกิจหลักของอุดมศึกษาได้
๕. ระบุเทคนิคและวิธีการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้

ขอขยายเนื้อหาประจำบท

- ๑.๑ ความนำ
- ๑.๒ การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
- ๑.๓ ความหมายและจุดมุ่งหมายของอุดมศึกษา
- ๑.๔ ความเป็นมาของอุดมศึกษาไทย
- ๑.๕ ประเภทของการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- ๑.๖ ภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา
- ๑.๗ เทคนิคและวิธีการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สรุปท้ายบท

คำถามประจำบท

เอกสารอ้างอิงประจำบท

บทที่ ๑

เทคนิคและวิธีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

๑.๑ ความนำ

สถาบันอุดมศึกษาไทยมีบทบาทในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ และจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของเด็กในวัยเรียน วัยทำงาน และวัยสูงอายุ เพื่อรองรับการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับตัวดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบตนเอง และสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป

กรอบภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาไทยจะต้องการถ่ายทอดความรู้ ผ่านระบบการเรียนการสอน ศึกษาหาความรู้ใหม่ด้วยการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการสอน และการพัฒนาวิชาการอยู่ตลอด มีการบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ในการสืบสาน อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒^๑ ได้กล่าวถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่าเป็นการศึกษาต่อจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ระดับคือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา โดยมีจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในมาตราที่ ๖ ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ปัจจุบันนี้สถาบันอุดมศึกษาไทยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมทั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย ต้องประยุกต์ศาสตร์เชิงรุกในการจัดการศึกษา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่ต่อเนื่องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์แบบ ผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม และดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

๑.๒ ความหมายและความสำคัญของการศึกษา

๑.๒.๑ ความหมายของการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของการศึกษาในมาตรา ๔^๒ ไว้ว่า “การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์

^๑ ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒ หน้า ๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความหมายของการศึกษา เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๐ ว่า^๓ “การศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็จะได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)^๔ ได้อธิบายว่า “ศึกษา” เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต ถ้าเป็นภาษาบาลี ตรงกับคำว่า “สิกขา” เรียกได้ว่าเป็นคำเดียวกัน สิกขาคือหลักการศึกษานี้ พระพุทธศาสนามี ๓ อย่างคือ ศิล สมาธิ และปัญญา หลักไตรสิกขานี้ครอบคลุมข้อปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนา เมื่อหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาทั้งอยู่ในไตรสิกขาแล้ว ก็กล่าวได้ว่า “พระพุทธศาสนานั้น เป็นเรื่องของการศึกษาทั้งสิ้น” ด้วยเหตุนี้ การฝึกฝนพัฒนาคนนั้นจึงต้องอาศัยความเชื่อที่ว่า “มนุษย์มีศักยภาพที่พัฒนาตนเองได้” ซึ่งสอดคล้องกับคำที่ ดร.อาจอง ชุมชาย ฌ อยู่ธยา ได้กล่าวว่า “มนุษย์จะพัฒนาการไปตามที่ตนเองคิด คิดอย่างไรก็จะเป็นเช่นนั้น ถ้าคิดว่าแพ้ ก็แพ้ตั้งแต่คิดและแพ้ตลอดไป ถ้าคิดว่าชนะ โอกาสที่คว้าชัยชนะมีมาก ขึ้นอยู่กับว่าเราต้องการสิ่งไหนให้กับชีวิตเรา”

สำหรับ Dictionary of Education ของ คาร์เตอร์ วี. กู๊ด (Good, ๑๙๗๓ : ๑๙๑) ได้นิยามความหมายของการศึกษาไว้ ๔ ประการคือ^๕

(๑) การศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมต่างๆ ให้มีคุณค่าต่อสังคม และเป็นที่ยอมรับของสังคมที่ตนอยู่

(๒) การศึกษา หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่ทำให้บุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวควบคุมให้บุคคลได้รับความรู้ ความสามารถ และพัฒนาตนเองอย่างดีที่สุดที่สังคมปรารถนา

(๓) การศึกษา หมายถึง วิชาชีพสำหรับครู หรืออาชีพทางการศึกษาที่จัดสอนในสถาบันฝึกหัดครู หรือในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเตรียมให้เป็นครู

(๔) การศึกษา หมายถึง ศิลปะการถ่ายทอดความรู้จากอดีต ซึ่งจัดไว้อย่างมีระเบียบให้แก่บุคคลแต่ละรุ่น

ในปัจจุบันนี้ การจัดการศึกษาไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๓ ระบบ^๖ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

^๓ การประปาส่วนภูมิภาค. ความหมายการศึกษา. [http://www.pwa.co.th/webboard/cgi-bin/wbread.php?acc=3814\[๒๐ เมษายน ๒๕๕๕.\]](http://www.pwa.co.th/webboard/cgi-bin/wbread.php?acc=3814[๒๐ เมษายน ๒๕๕๕.])

^๔ จิตรกร ตั้งเกษมสุข และคณะ, *หยาดเพชรหยาดธรรมภูมิปัญญาเพื่อการศึกษาไทย*, (กรุงเทพฯ : เพื่อฟ้าการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๗.

^๕ ยนต์ ชุ่มจิต, รศ., *การศึกษาและความเป็นครูไทย*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑.

๑) การศึกษาในระบบ (Formal Education) : เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา

๒) การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) : เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

๓) การศึกษาตามอัธยาศัย (Lifelong Education) : เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ

การศึกษารูปแบบนี้ ในทางพระพุทธศาสนาใช้มานานแล้ว เพราะถือว่า “การศึกษา คือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา” แต่ต้องเป็นชีวิตที่ดำเนินอย่างถูกต้อง เพราะการศึกษา คือการฝึกฝนพัฒนาให้ชีวิตดำเนินไปอย่างถูกต้อง การศึกษาคือการพัฒนาชีวิตที่ดำเนินไปตลอดจนกระทั่งบรรลุเป้าหมายคืออิสรภาพ และสันติสุข

๑.๒.๒ ความสำคัญของการศึกษา

การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับมนุษย์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการดำรงชีวิตกับคนอื่นได้อย่างปกติ การศึกษาในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการศึกษาในโรงเรียน และในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การเรียนรู้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพราะการเรียนรู้ หมายถึง ประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับการเสริมสร้าง และปรับปรุงทัศนคติ และความประพฤติตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ส่วนการศึกษาเป็นเรื่องความพยายามของบุคคลในวัยสูงที่จะกำหนดแนวทางวิวัฒนาการให้สอดคล้องกับอุดมคติชีวิตของตน เพราะการศึกษาคือรากฐานที่สำคัญของชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า “รากฐานของตึกคืออิฐ รากฐานของชีวิตคือการศึกษา” แต่ผู้รู้ยังกล่าวต่อไปอีกว่า “ต้นไม้ที่ไร้แสงอาทิตย์เหมือนชีวิตที่ไร้การศึกษา” การพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ จึงเป็นเนื้อเป็นตัว เป็นความหมายที่แท้จริงของการศึกษา

จะเห็นได้ว่าการศึกษามีความสำคัญต่อบุคคล สังคม ประเทศชาติ และต่อโลกเป็นอย่างยิ่ง มนุษย์ที่อาศัยโลกอยู่จึงต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาสำหรับการพัฒนาตน เมื่อสมาชิกของสังคมได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพแล้ว สังคมและประเทศชาติ รวมทั้งโลกก็จะได้รับการพัฒนาไปด้วย การศึกษาจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ดังนี้^๖

- ๑) การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์
- ๒) การศึกษาช่วยพัฒนาชีวิตคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
- ๓) การศึกษาช่วยพัฒนาสังคม
- ๔) การศึกษาช่วยจรรโลงรักษาและพัฒนาวัฒนธรรม
- ๕) การศึกษาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ

^๖ อ่างแล้ว ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ ๑๑๖ หน้า ๖.

^๗ ยนต์ ชุ่มจิต, รัต., การศึกษาและความเป็นครูไทย, หน้า ๒๔-๓๐.

๖) การศึกษาช่วยพัฒนาการเมืองการปกครอง

จึงกล่าวได้ว่า ความสำคัญของการศึกษามีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ทั้งด้านกายและจิตใจ ตลอดจนถึงช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จึงสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา” อย่างแน่แท้

๑.๓ ความหมายและความมุ่งหมายของอุดมศึกษา

๑.๓.๑ ความหมายของอุดมศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อมุ่งผลิตกำลังคนระดับกลางและระดับสูงเพื่อออกมาพัฒนาประเทศชาติ หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษา หรือการเรียนการสอนในระดับสูงที่มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเป็นสถาบันหลักในการจัดการศึกษา ได้มีผู้ให้ความหมายของการอุดมศึกษาไว้ ดังนี้

คำว่า “การอุดมศึกษา” (Higher Education) หมายถึง การศึกษาที่สูงขึ้นจากระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษาคำนี้มีรากศัพท์มาจากคำบาลี ได้แก่ **อุดม** หมายถึง **สูงสุด** และศัพท์จากภาษาสันสกฤต **ศึกษา** หมายถึง **การเล่าเรียน** ดังนั้น คำว่า “อุดมศึกษา” จึงหมายถึง การเรียนชั้นสูงสุด^๘

สมหมาย จันทรเรือง^๙ กล่าวว่า อุดมศึกษา คือการศึกษาระดับที่สาม (TERTIARY EDUCATION) เป็นระดับที่จัดหลังจากมัธยมศึกษา (POST SECONDARY EDUCATION) นิยมเรียกการศึกษาระดับนี้ว่า “อุดมศึกษา” (HIGHER EDUCATION) โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับย่อย ดังนี้

๑. ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และอนุปริญญา ใช้เวลาเรียน ๒-๓ ปี หลังจากจบมัธยมศึกษา

๒. ระดับปริญญาตรี ใช้เวลาประมาณ ๔-๕ ปี หลังจากมัธยมศึกษาอันเป็นการศึกษาทั่วไปของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐบาลและของเอกชน

๓. ระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ที่เรียกว่า “บัณฑิตศึกษา” แบ่งออกเป็นระดับปริญญาโท ใช้เวลาเรียนประมาณ ๒-๓ ปี หลังจากปริญญาตรี และระดับปริญญาเอก ใช้เวลาศึกษาประมาณ ๓-๕ ปี หลังจากปริญญาโท นอกจากนี้ ยังมีประกาศนียบัตรชั้นสูงหลังปริญญาตรีที่ศึกษาเพียง ๑ ปี ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของวิชาชีพต่างๆ เช่น ประกาศนียบัตรของสำนักอบรมแห่งเนติบัณฑิตยสภา (นบ.ท.) ที่นำไปสู่การประกอบวิชาชีพกฎหมายชั้นสูง (ได้แก่ พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา)

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์^{๑๐} ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษาสำหรับคนวัยหนึ่งโดยเฉพาะคือวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว ถ้าเราคำนี้ในแง่นี้ให้มาก เราก็คงจะไม่สับสนกับการศึกษาสำหรับเด็ก ปัญหาและความผิดพลาดหลายอย่าง

^๘ <http://th.wikipedia.org/wiki> (๒๐ เมษายน ๒๕๕๕)

^๙ สมหมาย จันทรเรือง,ดร., พัฒนาการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบัน และในศตวรรษใหม่, หน้า ๘๗-๘๘.

^{๑๐} ไพฑูรย์ สีนลารัตน์,ดร., เพื่อความเข้าใจในสาระและกระบวนการของการอุดมศึกษา, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

ที่เกิดในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันนี้ก็เพราะไปเข้าใจว่า ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษานั้นเป็นเด็กอยู่ เราจึงต้องคอยประคับประคองเหมือนเด็กในทุกวิถีทาง การศึกษาระดับนี้ในบางครั้งและบางแห่งเรียก จึงเรียกว่า เป็นการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาหรือเป็นการศึกษาระดับที่สาม เมื่อนับระดับประถม สำหรับเด็กเล็ก ระดับมัธยมสำหรับเด็กวัยรุ่น และระดับอุดมศึกษาสำหรับคนวัยจะเป็นผู้ใหญ่ เมื่อการ อุดมศึกษาเป็นการศึกษาสำหรับคนวัยจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ดังกล่าวแล้ว การจัดการศึกษาเพื่อ คนวัยนี้จึงมีหลายรูปหลายลักษณะ เพราะคนเป็นผู้ใหญ่ย่อมมีกิจกรรมหลายอย่างหลายประเภทที่เห็น ได้ชัดในระบบปัจจุบันนี้ ก็คือเป็นโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงเป็นวิทยาลัยและเป็นมหาวิทยาลัย เป็นต้น

พอสรุปความได้ว่า การอุดมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่กำลังเข้าสู่ วัยผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว ซึ่งการจัดกิจกรรมจะต้องให้มีความหลากหลายให้เหมาะสมกับวัยของเขา เพราะผู้เรียนในวัยนี้ย่อมมีแนวความคิด มีจินตนาการและมีความสนใจของตนเองสูงกว่าวัยอื่นๆ ด้วย เหตุนี้ การจัดการศึกษาสำหรับคนวัยนี้ จึงจำเป็นจะต้องให้ความเป็นอิสระทางวิชาการและเสรีภาพ ทางการศึกษาและความเป็นประชาธิปไตยสูง

๑.๓.๒ ความมุ่งหมายของอุดมศึกษา

คำว่า “ความมุ่งหมาย” หมายถึง “ความมุ่งมาดปรารถนาที่จะให้มีให้เป็นตามที่ได้ตั้ง ความหวังไว้” ดังนั้น “ความมุ่งหมายของการศึกษา” จึงหมายถึง ความมุ่งมาดปรารถนาที่จะให้การ จัดการศึกษาเป็นไปตามที่ได้ตั้งความคาดหวังเอาไว้

ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน^{๑๑} ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยไทยใหม่ ได้ว่า

- ๑) ฝึกฝนให้เป็นคนสมบูรณ์ คือมีความรู้กว้างและมีคุณธรรมอย่างเพียงพอ
 - ๒) ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ และประยุกต์วิชาการนั้นเพื่อประโยชน์ของ ตนและสังคมไทย
 - ๓) ส่งเสริมพัฒนาสังคมไทย โดยเป็นอุปกรณทำให้เกิดการประเมิณผลการพัฒนาไป ด้วยสังคมเอง
 - ๔) สนับสนุนและส่งเสริมวิชาชีพต่างๆ อย่างไม่จำกัดสาขาโดยการให้ภาคทฤษฎี สอดคล้องกับภาคปฏิบัติให้มากที่สุด
 - ๕) จะต้องเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่มวลชนอย่างมากที่สุด และกว้างขวางที่สุด
- ด้วยเหตุนี้ ความมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาจึงมีลักษณะเป็นสากล พอประมวลได้ ๓ ประการคือ
- (๑) มุ่งบุกเบิก แสวงหา บำรุงรักษา และถ่ายทอดความรู้ เพื่อสร้างสรรค์จรโรลง ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ (Advancement of Knowledge and Academic Excellence)
 - (๒) ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งวิทยาการ ชั้นสูงที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อความเจริญของมนุษยชาติ

^{๑๑} ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน,ดร., กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทย, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

(๓) ทำนุบำรุง ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗) มีความเห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดความมุ่งหมายไว้ให้เด่นชัดคือ

๑) เพื่อพัฒนาความงอกงามทางสติปัญญา ความเจริญทางความคิดอันนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ และความเจริญของมนุษยชาติ

๒) เพื่อสร้างกำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูงเพื่อพัฒนาสังคม

๓) เป็นแหล่งวิทยาการที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและชนบท

๔) ทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

๕) พัฒนาคนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคลและสังคม

จึงกล่าวได้ว่า ความมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาควรเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาสนับสนุนและส่งเสริมความเป็นมนุษย์ ความก้าวหน้า การแสวงหาความคิดใหม่ เพื่อสร้างสรรค์ความเป็นเลิศทางวิชาการอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่สูงยิ่งของสังคม

๑.๔ ความเป็นมาของอุดมศึกษาไทย

มีสุภาชิตสันสกฤตบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า “มิได้ศึกษาประวัติศาสตร์ รืออาจคาดอนาคต ถ้าต้องการยิงลูกศรให้พุ่งไปไกลข้างหน้ามากเท่าไร ก็ต้องนำสายธนูถอยหลังให้ไกลเท่านั้น” เพราะอดีตย่อมเป็นรากฐานที่มาของปัจจุบัน และปัจจุบัน คือที่ตั้งอนาคต ด้วยเหตุผลนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาภูมิหลังของอุดมศึกษาในอดีต^{๑๒}

หันมามองการอุดมศึกษาในประเทศไทยเราบ้าง ความคิดที่จะให้มีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ สืบเนื่องจากสมัยนั้น ความรู้สมัยใหม่จากโลกตะวันตกหลังไหลเข้ามา และได้รับความนิยมจากผู้คนทั่วไปจำนวนมาก ทำให้พระองค์หวั่นเกรงว่าวิชาการต่างๆ ของไทยจะเสื่อมทรามลง จึงโปรดเกล้าฯ ให้จารึกความรู้ต่างๆ ลงในแผ่นศิลา ตามผนังระเบียงวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์ ท่าเตียน) สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีได้ทรงอธิบายวัตถุประสงค์ของการจารึกในครั้งนั้นไว้ว่า “...ให้เป็นแหล่งวิชาความรู้ของมหาชน ไม่เลือกชั้นบรรดาศักดิ์ ถ้าจะเรียกอย่างทุกวันนี้ ก็คือ จะให้เป็นมหาวิทยาลัย...”

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ราวปี พ.ศ. ๒๔๒๕ พระมหากษัตริย์ทรงให้กำเนิดการอุดมศึกษาตามแนวคิดและอิทธิพลของประเทศตะวันตก ตั้งแต่บทความของหมอบัตเลอร์ (Bradley) และการลงข่าวในหนังสือพิมพ์สยามเกี่ยวกับการตั้งมหาวิทยาลัยของหมอสมิท (Smith) ได้ลงข่าวว่า “...จะเปิดยูนิเวอร์ซิตีสยามที่บางคอแหลม โดยรับนักศึกษาเข้าเรียนวิชาต่างๆ เพื่อจะเป็นคนมีปัญญา ได้เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นกำลังแก่ราชการแผ่นดินสืบไป...”

กระแสแห่งความพยายามนี้ ได้สำเร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๙ ในสมัยรัชกาลที่ ๖ มีพระบรมราชโองการประกาศว่า “...บัดนี้ ทรงมีพระราชดำริเห็นสมควรจะขยายการศึกษาในโรงเรียนนี้ให้กว้างขวางขึ้น คือไม่เฉพาะสำหรับผู้ที่เล่าเรียนเพื่อรับราชการเท่านั้น ผู้มีความประสงค์จะศึกษาวิชาชั้นสูง ก็เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ได้เช่นกัน เหตุฉะนั้น ควรประดิษฐานขึ้นเป็นชั้นมหาวิทยาลัยให้เหมาะแก่กาลสมัยเสียที...” จึงเกิดเป็น “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ซึ่งถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย^{๑๓}

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูประบบการปกครองจากระบบศักดินามาเป็นระบบเทศบาลในปี .ศ. ๒๔๓๕ พร้อมกับจัดตั้งกระทรวงต่างๆ เพิ่มขึ้นตามแบบแผนตะวันตกจำนวน ๑๒ กระทรวง ทำให้เกิดความต้องการบุคคลเข้ารับราชการในกรมกองทั้งหลายจำนวนมาก และการจัดตั้งโรงเรียนฝึกคนเข้ารับราชการ ต่อมาจึงกลายเป็นโรงเรียนฝึกวิชาชีพชั้นสูงหรือโรงเรียนมัธยมศึกษาพิเศษหลายแห่งในช่วงต้นของรัชกาลนี้ และเป็นการพัฒนาการครั้งสำคัญที่ได้กำหนดรูปแบบของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจากสำนักฝึกหัดวิชาข้าราชการพลเรือนที่จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๒ ได้รับยกฐานะขึ้นเป็นโรงเรียนมหาดเล็กหลวง เมื่อพ.ศ. ๒๔๔๕ และสมัยพระบาทสมเด็จพระ

^{๑๒} บุรชัย ศิริมหาสาร. การศึกษาที่เห็นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพฯ : บริษัท บุก พอยท์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๘๕.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๙-๙๐.

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยกฐานะโรงเรียนมหาดเล็กหลวงขึ้นเป็นโรงเรียนข้าราชการพลเรือน เมื่อพ.ศ.๒๔๕๓ ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ.๒๔๕๙ จึงได้ประกาศยกฐานะ “โรงเรียนข้าราชการพลเรือน” ขึ้นเป็น “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” อย่างเป็นทางการ และเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทย^{๑๔}

ต่อมา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาการขึ้นไปเรื่อยๆ เมื่อปีพ.ศ.๒๔๗๖ นอกจากการสนับสนุนทางการเมืองในการขยายโอกาสทางการศึกษาแล้ว ความพยายามของคณาจารย์และนักเรียนโรงเรียนกฎหมายได้ร่วมกันผลักดันให้มีการยกฐานะโรงเรียนกฎหมายขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย โดยประกาศเป็นพระราชบัญญัติเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ.๒๔๗๗ ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง” และเปิดสอนในวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๗

ปี พ.ศ.๒๔๘๖ เริ่มมีแนวคิดในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเฉพาะทางของหน่วยราชการ เพื่อมุ่งผลิตกำลังคนให้กับกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยมหิดล” เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๒) และในปีเดียวกันได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี พ.ศ.๒๔๘๖

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง การอุดมศึกษาของไทยได้มีพัฒนาการตามการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ กล่าวคือการขยายการอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาค ได้แก่ จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (๒๕๐๗) จัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น (๒๕๐๘) จัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (๒๕๐๙) จัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (๒๕๑๑) จัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (๒๕๑๔) และจัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรก คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (๒๕๑๔) ต่อมาในปีพ.ศ.๒๕๑๑ ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งที่สอง ปีพ.ศ.๒๕๓๓ ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา โดยการยกฐานะวิทยาเขตบางแสนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ จัดตั้งมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยยกฐานะวิทยาเขตพิษณุโลกขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ จัดตั้งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยพัฒนาจากโครงการจัดตั้งวิทยาลัยอุบลราชธานีในสังกัดมหาวิทยาลัยขอนแก่นขึ้นมาเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ และจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี” โดยพัฒนาจากโครงการจัดตั้งวิทยาลัยสุรนารี ในสังกัดมหาวิทยาลัยขอนแก่นขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศตามมติคณะรัฐมนตรี และมีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือเรียกอีกอย่างว่า มหาวิทยาลัยนอกระบบราชการแห่งแรกของประเทศไทย

พ.ศ.๒๕๓๕ จัดตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการแห่งที่สอง โดยพัฒนาจากโครงการจัดตั้งวิทยาลัยนครศรีธรรมราช ในสังกัดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ

^{๑๔} สมหมาย จันทรเรือง,ดร., พัฒนาการการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบันและในสหัสวรรษใหม่, หน้า ๙๒-๙๖.

ต่อมา ก็ได้มีการยกฐานะและจัดตั้งมหาวิทยาลัยของรัฐขึ้นอีกหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (๒๕๓๗) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่จังหวัดเชียงใหม่ (๒๕๓๙) มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่จังหวัดสงขลา (๒๕๓๙) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (๒๕๔๑) และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่จังหวัดเชียงราย (๒๕๔๑)

นอกเหนือจากมหาวิทยาลัยทั่วไปดังกล่าวแล้ว ทางรัฐบาลไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยทั้งสองแห่งคือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงได้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๔๐ ขึ้น เพื่อเป็นการรับรองสถานภาพของมหาวิทยาลัย หลังจากที่มีมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งมีพระราชบัญญัติรับรองแล้ว ทำให้มหาวิทยาลัยมีสถานภาพ ดังนี้^{๑๕} (๑) เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางวิชาการ พระพุทธศาสนา (๒) เป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ และ (๓) เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล แต่ไม่เป็นราชการ

สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนก็มีการพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ มหาวิทยาลัยของรัฐก็พยายามที่จะหาทางออกด้วยการออกนอกระบบราชการ หรือมหาวิทยาลัยที่ไม่อยู่ในระบบราชการ แต่ก็ยังเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐและไม่ใช่มหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งมีชื่อเป็นทางการเรียกว่า “มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล” (The University in Control in the Government)

ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๑ นโยบายการออกนอกระบบก็ได้เป็นข้อตกลงหนึ่งที่ผูกพันกับสัญญาการกู้ยืมเงินกับ IMF โดยมุ่งหมายของรัฐบาลเพื่อลดงบประมาณในส่วนราชการที่สามารถเลี้ยงตนเองและบริหารงบประมาณเองได้ ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๒ เริ่มมีการเสนอให้มหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นใหม่ออกนอกระบบราชการ และมีการหยุดรับข้าราชการพลเรือนเข้ามาในมหาวิทยาลัยรัฐเดิมทั้งหมด ตำแหน่งที่บรรจุเข้ามาใหม่ เรียกว่า "พนักงานมหาวิทยาลัย" ซึ่งมีกรอบเงินเดือนและสวัสดิการแตกต่างจากข้าราชการพลเรือนเดิม

ในประเทศไทย มีสถาบันอุดมศึกษาในกำกับ ๑๓ แห่ง ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบราชการหรือไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยมหิดล (ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.๒๕๕๐) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยทักษิณ

ต่อมา ปี พ.ศ.๒๕๑๕ สภาการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัย ได้เสนอต่อจอมพลถนอม กิตติขจร หัวหน้าคณะปฏิวัติว่า มหาวิทยาลัยควรมีอิสระในการปกครองตนเอง

^{๑๕} แนวคิดสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์, (กรุงเทพฯ : บริษัท พี เอ. ลีฟวิ่ง จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖.

มีเสรีภาพทางวิชาการ จึงควรแยกมหาวิทยาลัยให้เป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐบาล หรือตั้งทบวงอิสระในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นต้นสังกัดของมหาวิทยาลัยต่างๆ ดังนั้น จึงมีประกาศคณะปฏิวัติ เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ให้สถาปนา "ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ" ขึ้น โดยมีรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้กำกับดูแล ซึ่งปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนชื่อ "ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ" เป็น "ทบวงมหาวิทยาลัย" และยกฐานะเป็นทบวงอิสระ ไม่อยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน จึงมีประกาศพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้ "ทบวงมหาวิทยาลัย" เปลี่ยนเป็น "สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา" (สกอ.) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังเช่นปัจจุบัน^{๑๖}

ปัจจุบันนี้ กระทรวงศึกษาธิการ มีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด ๑๖๕ แห่งทั่วประเทศ ประกอบไปด้วยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ๗๘ แห่ง สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ๖๘ แห่ง และวิทยาลัยชุมชน ๑๙ แห่ง (รายงานประจำปี ๒๕๕๑ สกอ.)

จึงกล่าวได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาไทย มิได้เริ่มต้นจากการรวมตัวของนักปราชญ์ราชบัณฑิต แต่เกิดขึ้นจากแนวคิดของรัฐที่ต้องการกำลังคนในวิชาชีพชั้นสูง เพื่อเข้ารับราชการอย่างเร่งด่วน ให้ออกมาด้วยความเจริญเติบโตของสังคมในยุคนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ สถาบันอุดมศึกษาไทยจึงไม่สามารถบรรลุถึงความเป็นเลิศทางวิชาการตามอุดมคติสูงสุดของมหาวิทยาลัยได้^{๑๗}

จากการศึกษาถึงความเป็นมาของสถาบันอุดมศึกษาไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้ทราบว่า สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ซึ่งเคยบัญชาการในหน้าที่อธิบดีกรมมหาวิทยาลัยในสมัยนั้น ได้ทรงบันทึกพระดำริเรื่อง “การจัดตั้งมหาวิทยาลัย” เพื่อเสนอต่อรัฐบาลเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๑ บันทึกนี้เป็นเสมือนแผนพัฒนาการอุดมศึกษาแห่งชาติฉบับแรกที่จะก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง และทรงระบุว่า “มหาวิทยาลัยควรมีภารกิจ” ดังนี้

“การเสาะหาวิชาหรือเปิดโอกาสให้กุลบุตรได้เรียนการเสาะหาวิชา เลี้ยงดูท่าน บำรุงนักปราชญ์ผู้สามารถเสาะหาวิชา และใช้ผลอันนั้นมาสอนกุลบุตรได้... มหาวิทยาลัยเป็นสมอต้นความคิดของชาติ เป็นสถานเลี้ยงคนดี... ทั้งในทางธรรมะ และวิทยาศาสตร์... เป็นที่เก็บรวบรวมและจำหน่ายเผยแผ่ความคิดของชาติเราเอง และช่วยกันติดต่อกับคณะที่มีหน้าที่คล้ายกันของนานาชาติ เพื่อทำให้ผู้มาเรียนมีความรู้กว้างขวางเห็นเหตุใกล้ไกล และใช้ความคิดที่บังเกิดขึ้นด้วยการเรียนเป็นผลประโยชน์แก่คณะ... มหาวิทยาลัยอาจจะตั้งโรงเรียนฝึกฝนวิชาชีพบางชนิด ที่ต้องมีพื้นศิลปศาสตร์... มหาวิทยาลัยมีกิจสอปลั้กุลบุตร... และรับรองเป็นพยาน โดยการให้ปริญญาแก่ผู้ที่สมควร”

จากภารกิจดังกล่าวทำให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างมหาวิทยาลัยกับการจัดการศึกษาในระดับต่างๆ การอุดมศึกษานั้น ก็คือ “...เพื่อตั้งตนเป็นผู้นำความคิดราษฎร และทำกิจกรรมต่างๆ เป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือรับตำแหน่งรับผิดชอบสูง...” ส่วนการมัธยมศึกษา “...เพื่อเตรียมผู้ที่เรียน

^{๑๖} <http://th.wikipedia.org/wiki/สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา> [วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓]

^{๑๗} บุรชัย ศิริมหาสาร, การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง, หน้า ๙๑-๙๓.

วิชาชีพหรือศิลปวิทยาศาสตร์ต่อไป...” และการประณตศึกษาก็มุ่งให้ราษฎร “...ทำมาหากินได้... สะดวกแก่การปกครอง...มีความรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของการเป็นพลเมือง...”

สถาบันอุดมศึกษามีใช้สถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นสถาบันวิจัยด้วย เพื่อเสาะแสวงหาวิชาความรู้ใหม่ๆ โดยมุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellent) สมควรอย่างยิ่งที่ชาวอุดมศึกษาจะพัฒนามหาวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ให้สมกับคำว่า “มหาวิทยาลัย” หรือ “University” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า “Univere” ที่แปลว่า “สากลจักรวาล”

๑.๕ ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาไทยได้พัฒนาหลายทศวรรษ จุดเริ่มต้นด้วยคำเตือนของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงตระหนักถึงภัยคุกคามของประเทศต่างๆ ในยุโรปที่ออกล่าอาณานิคม ยึดครองประเทศต่างๆ รอบข้างใกล้เข้าในพระราชอาณาเขตมากขึ้นทุกที เมื่อพระองค์ทรงพระประชวรหนักได้ทรงสั่งเสียเอาไว้ว่า “การศึกษาสงครามข้างญวน ข้างพม่าเห็นจะไม่มีแล้ว จะมีอยู่ที่แต่ข้างพวกฝรั่งให้ระวังให้ดี อย่าให้เสียทีแก่เขาได้ การงานสิ่งใดของเขาคิด ควรจะเรียนเอาไว้ ก็ให้เขาอย่างเขา แต่อย่านับถือเลื่อมใสไปทีเดียว” ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงคบหาสมาคมกับชาวต่างประเทศมาก และทรงอาศัยพระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการส่งนักเรียนไปเรียนต่างประเทศอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นด้านทหาร การปกครอง การคลัง วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านี้ได้กลับมาเป็นเรี่ยวแรงอันสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติในเวลาต่อมา

สถาบันอุดมศึกษาไทยเกิดขึ้นมาไม่นานหากเปรียบเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาในยุโรป เพิ่งจะเริ่มต้นปี พ.ศ.๒๔๓๒ มีการจัดตั้งโรงเรียนแพทย์ ปีพ.ศ.๒๔๕๐ โรงเรียนกฎหมาย พ.ศ.๒๔๔๕ โรงเรียนมหาดเล็กหลวง ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนข้าราชการพลเรือน” ในปี พ.ศ.๒๔๕๓ และปีพ.ศ.๒๔๕๗ โรงเรียนยंत्रศึกษา ต่อมาได้รวมเอาโรงเรียนทั้ง ๔ แห่งมาสถาปนาเป็น “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” จัดเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งแรก” ของไทย ต่อมาก็ได้มีการสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้นในปี พ.ศ.๒๔๗๖ ซึ่งปัจจุบันนี้คือ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อปีพ.ศ.๒๔๘๕ ซึ่งปัจจุบันคือ “มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในปี พ.ศ.๒๔๘๖ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้

เกิดขึ้นมากมายตามลำดับ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกิดขึ้นเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชนในปี พ.ศ.๒๕๑๒ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน^{๑๘}

เพราะฉะนั้น หากจะแบ่งประเภทของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น ค่อนข้างยากอยู่ มีใช้น้อย อย่างเช่นจะแบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชน มหาวิทยาลัยขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก มหาวิทยาลัยในส่วนกลางหรือในส่วนภูมิภาค มหาวิทยาลัยเปิดหรือมหาวิทยาลัยปิด อย่างไรก็ตาม ก็พอมีกฎเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยอยู่บ้าง แต่ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้แบ่งว่าจะแบ่งในรูปลักษณะใด ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของสถาบันอุดมศึกษาไทยได้ดังนี้^{๑๙}

สุธรรม อารีกุล และคณะ^{๒๐} ได้เสนอความคิดเห็นไว้ว่า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรจัดเป็น ๓ ประเภท โดยยึดถือภารกิจและเป้าหมายเข้าไปประกอบเป็นหลักสำคัญ ดังนี้

๑. ประเภทมหาวิทยาลัย

ทำหน้าที่ในการสอน วิจัย บริการทางวิชาการ ให้การศึกษาระดับสูง ปริญญาตรี โท เอก ในหลายสาขาวิชา มุ่งสู่ความทันสมัยและระดับสากล เพื่อสนองแข่งขันกับนานาประเทศได้ ภาระหน้าที่นี้ควรจะเป็นของมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๒. ประเภทสถาบันอุดมศึกษาระดับสูง

ทำหน้าที่ในการสอน วิจัย บริการทางวิชาการ ให้การศึกษาระดับสูง ปริญญาตรี โท เอก ในหลายสาขาวิชา มุ่งอุดมศึกษาสู่ปวงชนและอุดมศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น ภารกิจนี้ควรจะเป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในท้องถิ่น

๓. ประเภทวิทยาลัย หรือวิทยาลัยวิชาชีพเฉพาะ

ทำหน้าที่ในการสอน วิจัย บริการทางวิชาการ ให้การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า มุ่งอุดมศึกษาเฉพาะกลุ่มเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพเฉพาะและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาต่อเนื่องและตลอดชีวิต ภารกิจนี้ควรจะเป็นของวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ทั้งของรัฐและเอกชน

อมรวิชัย นาคทรพรพ^{๒๑} ได้กล่าวถึงระบบอุดมศึกษาแบบร่วมกันคิด แบ่งกันทำไว้ในหนังสือ “สู่มหาวิทยาลัยของปวงชนในความฝันของแผ่นดิน” ไว้ว่า รัฐจะต้องจัดระบบสถาบันอุดมศึกษาใหม่ เป็นระบบย่อยที่มีความเข้มข้นในบทบาทหน้าที่ต่างกัน และเมื่อมองในภาพรวมสามารถภารกิจสำคัญ ทั้ง ๔ ด้านให้แก่สังคมได้ ได้แก่

^{๑๘} สุธรรม อารีกุล, รูปแบบและภารกิจหลักของอุดมศึกษา, หน้า ๑๑๐-๑๑๑.

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๑-๑๑๓.

^{๒๐} สุธรรม อารีกุล และคณะ, อุดมศึกษาไทย : วิฤตและทางออก, (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ม.ป.ป.), หน้า ๔๙๖.

^{๒๑} ออมรวิชัย นาคทรพรพ, สู่มหาวิทยาลัยของปวงชนในความฝันของแผ่นดิน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ตะวันออก จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๙-๑๕๗.

๑. ระบบมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา

เน้นหนักด้านการวิจัย บุกเบิกความรู้ใหม่และการผลิตกำลังคนรับปริญญาโท เอก เป็นภารกิจของมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

๒. ระบบวิทยาลัยชุมชน

เน้นหนักการศึกษาต่อเนื่อง และการบริการวิชาการแก่ชุมชน ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ ควรจะเป็นภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค

๓. ระบบวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา

เน้นหนักด้านการสอน การฝึกฝนอบรมเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนสายวิชาการ วิชาชีพต่างๆ แก่สังคม ภารกิจนี้ควรจะเป็นของวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ภารกิจนี้ควรจะเป็นของวิทยาลัยของรัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

อย่างไรก็ตาม การแบ่งเป็นระบบหรือประเภทใดก็แล้วแต่ สิ่งสำคัญ ก็คือสถาบันในแต่ละระบบจะต้องมีความเข้มแข็งสามารถสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพได้ตามความต้องการของชุมชนและสังคม สามารถจัดหลักสูตรการศึกษาที่มีความหลากหลาย และต่อเนื่องกันได้ ภายในสถาบันและระหว่างสถาบันทั้งระดับที่ต่ำกว่าและสูงกว่าให้สามารถศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต หรือตามอัธยาศัยสถานเป็นระบบเดียวกันได้

ในขณะที่ สมหมาย จันทรเรื่อง^{๒๒} ได้แบ่งประเภทของสถาบันอุดมศึกษา โดยพิจารณาตามลักษณะสถาบันที่มีอยู่ในประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้ ๓ ประเภท คือ

๑. ประเภทมหาวิทยาลัย ที่รวมถึงสถาบันต่างๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยสยาม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เป็นต้น

๒. ประเภทวิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยชุมชน เทคนิควิทยา เป็นต้น

๓. ประเภทการศึกษาเฉพาะกิจ ได้แก่ การอุดมศึกษาที่สนองความต้องการของหน่วยงาน โดยเฉพาะ เช่น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นต้น

๑.๖ ภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องตระหนักถึงภารกิจหลักเพื่อสร้างความพร้อมในการพัฒนา มหาวิทยาลัยให้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว เป็นพลังในการสร้างกำลังที่มีคุณภาพเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยไปในทางที่ถูกต้อง ในขณะที่องค์การยูเนสโก^{๒๓} (United National Education Scientific and Culture

^{๒๒} สมหมาย จันทรเรื่อง,ดร., พัฒนาการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบัน และในศตวรรษใหม่, หน้า ๘๗-๘๘.

^{๒๓} สุธรรม อารีกุล, แนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทยอุดมศึกษาสู่ปวงชน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๗.

Organization ; UNESCO) ได้จัดประชุมเกี่ยวกับการอุดมศึกษาระดับโลกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งในการประชุมครั้งนั้นได้รับรองพันธกิจและภารกิจของอุดมศึกษาไว้หลายมาตรา อย่างเช่น การอุดมศึกษาจะต้องให้โอกาสทางการศึกษาแก่ทุกคน สนับสนุนให้กลุ่มด้อยโอกาสได้เข้าสู่อุดมศึกษาอย่างทัดเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นชนกลุ่มน้อยผู้ยากจน หรือผู้พิการ (มาตรา ๓) สนับสนุนให้สตรีได้เข้าสู่อุดมศึกษาอย่างทัดเทียมบุรุษ (มาตรา ๔) เพิ่มความหลากหลายในการให้การศึกษาและฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เรียนจากภูมิหลังที่หลากหลายสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด (มาตรา ๘) ใช้เทคโนโลยีการศึกษาและทางการสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ (มาตรา ๑๒) สร้างเครือข่ายผู้ร่วมงานและพันธมิตรในการจัดการอุดมศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและสากล (มาตรา ๑๗)

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ภารกิจ คืองานที่จำต้องทำ”^{๒๔} ในขณะที่ ส่วนวิลเลียมส์ อีระมณฑลพันธ์^{๒๕} ได้กล่าวว่า ภารกิจ หมายถึง หน้าที่ที่สถาบันอุดมศึกษาต้องกระทำ ซึ่งภารกิจหรือหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมี ๔ ประการคือ การสอนเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามที่ตั้งคัมพิงประสงค์ การวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่ การบริการวิชาการคือการนำความรู้ที่สถาบันมีอยู่นั้นมาเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

ลิปพนนท์ เกตุทัต (๒๕๑๔) ได้สรุปหน้าที่ของมหาวิทยาลัยไว้ ๔ ประการโดยยึดความเป็นเลิศทางวิชาการคือ

๑. ให้การศึกษาวิชาชีพชั้นสูงที่จะทำให้นักศึกษาได้ยึดไปประกอบอาชีพ ในการผลิตนักศึกษาในวิชาชีพต่างๆ มหาวิทยาลัยควรมีแผนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ

๒. ให้การศึกษาวិชาการมูลฐานคือ มนุษย์ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ศิลปะ และวิทยาการที่จะทำให้นักศึกษาเป็นผู้รอบรู้กว้างขวาง มหาวิทยาลัยกล้าสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดและกระทำกิจกรรมส่งเสริมในและนอกหลักสูตรที่จะทำให้นักศึกษาซาบซึ้งในความรู้นี้

๓. ทำการวิจัยแสวงหาความรู้ใหม่ สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การค้นคว้าไฝ่หาความจริง ทำให้นักศึกษาเป็นผู้มีความคิด วิจัย มีความคิดสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ

๔. เป็นสถาบันที่ถ่ายทอดความรู้และศิลปวัฒนธรรมไปยังชุมชน มหาวิทยาลัยจะต้องทำหน้าที่ปลูกฝังเป็นพลเมืองดีให้แก่นักศึกษา เพื่อที่จะได้ถ่ายทอดไปยังประชาชน

สำหรับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต้องการพัฒนาการอุดมศึกษา โดยมุ่งให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการผลิตบัณฑิต วิจัย บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุง

^{๒๔} พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕, (กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๒).

^{๒๕} วิลเลียมส์ อีระมณฑลพันธ์, การวิเคราะห์ภารกิจวิทยาลัยเอกชนระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๓๑-๒๕๓๐, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

ศิลปวัฒนธรรมได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (ทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙)

ในขณะที่องค์การยูเนสโกได้จัดประชุมเกี่ยวกับการอุดมศึกษาเมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๑ ยังได้กำหนดภารกิจสถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำโดยเร่งด่วน ในส่วนของอุดมศึกษาสู่ปวงชนดังนี้

๑. ทุกสถาบันควรกำหนดพันธกิจเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการโดยคำนึงถึงความต้องการของสังคม ทั้งปัจจุบันและอนาคต

๒. มหาวิทยาลัยต้องให้บริการชุมชน กิจกรรมวิชาการเหล่านี้ต้องมีเป้าหมาย เพื่อกำจัดความไม่รู้ ความยากจน ความรุนแรง ความอดอยากหิวโหยและโรคภัยไข้เจ็บในสังคม

๓. มหาวิทยาลัยต้องเปิดกว้างให้โอกาสทางการศึกษากำจัดระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการเข้ามาศึกษา สร้างระบบการเทียบโอนรายวิชาและรับโอนนักศึกษาให้คล่องตัวที่สุดเท่าที่มาตรฐานการศึกษาจะพึงทำได้ นอกจากนั้น ควรจัดโครงการพิเศษ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้เข้ามาศึกษาต่อ ดังที่เรียกกันว่า การอุดมศึกษาผู้ใหญ่

๔. มหาวิทยาลัยต้องสร้างความสัมพันธ์กับสถานประกอบการเพื่อให้เกิดความร่วมมือทั้งในเรื่องการฝึกอบรม การวิจัย และการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ามาศึกษาต่อ

จากคำที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า หน้าที่หรือภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษานั้น ทุกสถาบันจะต้องมีภารกิจหรือหน้าที่อย่างน้อย ๔ ประการคือ หน้าที่สอน หน้าที่ทำวิจัย หน้าที่บริการวิชาการแก่สังคมหรือชุมชน และหน้าที่ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

สถาบันอุดมศึกษานับได้ว่าเป็นศูนย์กลางของความรู้อยู่ เป็นแหล่งที่ทำหน้าที่รวบรวมสะสมความรู้บุกเบิกความรู้ทางด้านวิชาการ เป็นสถานที่ๆ มีผู้ทรงคุณวุฒิสาขาวิชาต่างๆ อยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นควรที่จะเผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชนและสังคมด้วย

๑.๗ แนวโน้มของอุดมศึกษาในอนาคต

สถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบันได้พยายามขยายสาขาวิชาต่างๆ ออกไปในวงกว้าง เพื่อให้ครอบคลุมมากที่สุด ทำให้กลายเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตเพื่อปริมาณมากกว่าคุณภาพ และบางสาขายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมเท่าที่ควร จึงเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงระบบบริหารและการจัดการที่ไร้ประสิทธิภาพ ส่งผลให้คุณภาพอื่นๆ ของสถาบันอุดมศึกษาด้อยคุณภาพไปด้วย

ส่วนทิศทางการศึกษาในอนาคตจะเป็นอย่างไรนั้น ต้องดูผลจากปัจจุบันเป็นหลักแล้ว กำหนดแนวทางที่น่าจะเป็นไปได้ ซึ่งเรื่องนี้ ประจวบ คุปรัตน์^{๒๖} ได้กล่าวถึงแนวโน้มทางการศึกษาของไทยในอนาคตไว้ ดังนี้

^{๒๖} ประจวบ คุปรัตน์, ระบบอุดมศึกษาไทยในยุทธศาสตร์ การปฏิรูปอุดมศึกษาไทย : การปรับโครงสร้างการบริหารและการจัดการ, (เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๘), หน้า ๒๐-๒๔.

๑) การพัฒนาระบบอุดมศึกษาด้านการทำให้เป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้น (Democratization) คือให้ตัวแทนประชาชน กลุ่มคนเข้าไปทำหน้าที่กำกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษา ประชาชน ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในด้านค่าใช้จ่ายทางการศึกษามากขึ้น โดยสถาบันอุดมศึกษาต้องตอบสนองต่อมหาชน โดยผลิตบัณฑิต ทำการวิจัยและบริการทางวิชาการมากขึ้น

๒) การสร้างความหลากหลายให้เกิดขึ้นในระบบอุดมศึกษา (Diversity) ระบบอุดมศึกษาไทยจะเป็นระบบที่หลากหลาย ตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจที่เป็นเสรีภาพของระบบการผลิตที่แตกต่างกันไป

๓) อุดมศึกษาจะเน้นที่คุณภาพมากขึ้น (Quality) สังคมบริโภคลักษณะที่มีคุณภาพมากขึ้น มีกลไกตรวจสอบคุณภาพมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาที่ไม่มีคุณภาพจะไม่ได้รับความนิยมนำให้ต้องปรับเปลี่ยนหรือเลิกกิจการ

๔) อุดมศึกษาในอนาคตจะเน้นการลดขนาดของการดำเนินการ ลด (Downsizing) ต้นและค่าใช้จ่าย แต่คงคุณภาพและประสิทธิภาพไว้ และทำให้มีขนาดพอเหมาะ ไม่ให้เสียค่าใช้จ่ายหรือทรัพยากรไปโดยที่ได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า

๕) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง (Technology in Education) ในอนาคต สถาบันอุดมศึกษาจะต้องรีบพัฒนาตามเทคโนโลยีให้ทัน เพื่อให้เทคโนโลยีเหล่านี้เพื่อการศึกษา

๖) ระบบความสัมพันธ์แบบแนวตั้งจะเปลี่ยนเป็นระบบเครือข่าย (Networking) ต่างต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ต่างก็มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน โดยเน้นการตอบสนองต่อผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัวและทันต่อเหตุการณ์

๗) การลงทุนร่วม (Joint Venture) กิจกรรมการอุดมศึกษา อันได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่ประชาชน จำเป็นต้องเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับภายนอกและองค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อจะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมเหล่านั้น

๘) ระบบการอุดมศึกษากำลังก้าวไปสู่ความเป็นนานาชาติ (Internationalization) ซึ่งเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องส่งเสริมให้สังคมไทยไปสู่การค้าและสัมพันธ์กับสังคมโลก และต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความเป็นนานาชาติด้วย

๙) การบุกเบิกด้านวิจัยพื้นฐานและการวิจัยเอการพัฒนา (Research and Development) สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องสามารถสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ขึ้นได้เอง เพื่อประกันการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความกินดีอยู่ดี ระบบอุดมศึกษาต้องหันมาให้ความสำคัญต่อบัณฑิตศึกษามากขึ้น และต้องดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพ

๑๐) สถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากขึ้น (Personality Development) การฝึกอบรมหรือการพัฒนาความรู้เป็นอันมากจะถูกดำเนินการโดยภาคธุรกิจ สถาบันอุดมศึกษาต้องหันมาสนใจในการพัฒนาตัวคนอย่างสมบูรณ์มากขึ้น

๑.๘ เทคนิคและวิธีการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา เป็นช่วงรอยต่อสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนิสิต นักศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการพัฒนาตน พัฒนาคณะ พัฒนางาน พัฒนาครอบครัว และพัฒนา สังคม สมตามเจตนารมณ์ เป้าหมายของสถาบันและประเทศชาติ ความรู้และประสบการณ์ อันเป็น ผลผลิตจากกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ที่หลากหลาย ถือเป็นเป้าหมายหลักสำคัญของการเข้ามาเป็นนิสิตนักศึกษาในแต่ละสถาบันการศึกษา ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

๑.๘.๑ การเตรียมความพร้อมในระดับอุดมศึกษา

การเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้น เป็นเสมือนหนึ่งประกาศนียบัตรที่บอกว่า นิสิตนักศึกษาได้ผ่านพ้นช่วงเวลาของวัยรุ่นมาเป็นผู้ใหญ่ และมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะดำเนินชีวิตตาม ลำพังตัวเองได้ ด้วยเหตุนี้ นิสิตนักศึกษาจึงยอมลงทุนใช้ “เงิน เวลา และชีวิต” เพื่อการเป็นนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยด้วยการปฏิบัติตน ดังนี้

๑.๘.๑.๑ ต้องเรียนรู้ตนเอง : สามารถที่จะตอบตนเองให้ได้ว่า เราคือใคร มาจาก ไหน มาเพื่ออะไรและมีศักยภาพความสามารถแค่ไหน อย่างน้อยคำตอบดังกล่าวจะเป็นเหมือนจิ๊กซอร์ ที่จะช่วยต่อเติมให้มีแผนการเรียนรู้ การใช้เงิน เวลา และชีวิตของนิสิต นักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในประเด็นดังกล่าว นเรศ นโรปรกรณ์^{๒๗} กวีชื่อดังในอดีต ได้ประพันธ์บทกวี ที่เป็นการสะท้อนถามตนเองว่าเรามีเป้าหมายในการเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยเพื่ออะไรว่า

“เพียงหวังจะเฟื่องฟูง่ ฤจะมุ่งมาศึกษา
เพียงเพื่อปริญญา เอาตัวรอดเท่านั้นฤ
แท้ควรสหายคิด จงตั้งจิตมั่นยึดถือ
รับใช้ประชาคือ ปลายทางเราที่เล่าเรียน”

เป้าหมายการศึกษาเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดมาตรฐานคุณภาพที่สำคัญของความเป็นบัณฑิตและปริญญาบัตรที่ได้รับ มาจาก พฤติกรรมการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น แบบปริญญาครึ่งใบ แบบปริญญาเต็ม ใบ แบบไม่สนปริญญา และ แบบไม่มีปริญญา เพราะฉะนั้น การรู้จักตนเองและมีเป้าหมายในการ เรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเป็นนิสิต นักศึกษาใหม่ คำถามที่ว่า “เรามาหาอะไรในมหาวิทยาลัย” และ “เราจะได้อะไรจากมหาวิทยาลัย” ตัวเราเท่านั้นจะเป็นผู้ตอบได้ดีที่สุด

๑.๘.๑.๒ ต้องเรียนรู้มหาวิทยาลัย นักปราชญ์ชาวจีนชื่อ ซุนวู^{๒๘} ได้กล่าวว่า ผู้รู้จัก เข้าศึกและรู้จักตนเอง จะไม่ตกอยู่ในภยันตรายทั้งปวงในการรบร้อยครั้ง (One who knows the enemy and knows himself will not be in danger in a hundred battles.) หรือที่เราคุ้นเคย

^{๒๗} จากร้อยกรอง สุ่มทกวีมีทำนอง.๒๕๕๓. เข้าถึงได้จาก <http://www.thai poet.net/index.php?lay=show&ac=article&Id> (วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓).

^{๒๘} สุนทร โสทธิพันธ์, รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง.๒๕๕๓. <http://baowaanpower.com/?p=698>.(วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑.)

ในวลีที่ว่า “**รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง**” นั้นหมายความว่า นิสิตนักศึกษาจะต้องเรียนรู้ตัวเอง และบริบทที่อยู่รอบข้าง ให้เหมาะสมกับที่เป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เพราะมหาวิทยาลัยเปรียบเสมือน “**อุทยานแห่งความรู้**” ที่มีความพร้อมในด้านในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง หลากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ประกาศนิยบัตร อนุปริญญา หรือปริญญา รวมทั้งการทำกรวิจัยและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

นอกเหนือจากนี้ มหาวิทยาลัยมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ ดังนี้

- ๑) เป็นดินแดนที่มีการชุมนุมของนักปราชญ์เพื่อค้นหา พบปะ แลกเปลี่ยน และเผยแพร่องค์ความรู้
- ๒) เป็นแหล่งสร้างสม และผลิตผลงานทางวิชาการหลายรูปแบบ
- ๓) มีคณาจารย์ผู้สอนที่มีความสามารถหลากหลายที่เป็นทั้งนักวิชาการ นักบริหาร นักเขียน นักพูด นักวิจารณ์ นักวิจัย
- ๔) มีห้องสมุด เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นชุมทรัพย์ของการศึกษาค้นคว้า ควบคู่ไปกับการต้องพบกับผู้สอนโดยตรง
- ๕) มีการสร้างสัมพันธ์สภาพความเป็นพ่อ เป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นน้องด้วยหลัก กัลยาณมิตรธรรม และสามัคคีธรรม
- ๖) มีบรรยากาศทางวิชาการซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดของนิสิต ซึ่งเป็นบทบาทของ “**ครูที่พูดไม่ได้**”

ปัจจุบันนี้ สถาบันการศึกษาหลายแห่งได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในเชิงพาณิชย์มากกว่าการสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพคืนสู่สังคม จนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันถึงวิกฤติศรัทธา การศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งประเด็นนี้ อาจารย์วิทยากร เชียงกุล^{๒๙} ได้ประพันธ์บทกวีซึ่งเป็นเสมือน คำถามที่สะท้อนให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการผลิตบัณฑิต เป็นแง่คิด มุมมองที่น่าสนใจว่า

“ฉันเยาว์ ฉันเขลา ฉันทิ้ง ฉันจึง มาหา ความหมาย

ฉันหวัง เก็บอะไร ไปมากมาย สุดท้าย ให้กระดาษ ฉันแผ่นเดียว

๑.๘.๑.๓ ต้องเรียนรู้หลักสูตร กระบวนวิชา และการวัดประเมินผลการเรียนรู้
 เมื่อเราตัดสินใจเลือกที่จะเรียนในคณะ/สาขาวิชาใด นิสิต นักศึกษาต้องศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจถึง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่ามุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะเช่นไร ดังนั้น จึงยังไม่สายเกินไปสำหรับ นิสิตนักศึกษาใหม่ที่จะเลือกเริ่มต้นชีวิตในมหาวิทยาลัยให้คุ้มค่า

^{๒๙} จากร้อยกรอง สุ่มทกวีมีทำนอง.๒๕๕๓. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

๑.๘.๒ เทคนิคการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย

๑.๘.๒.๑ บรรยากาศภายในห้องเรียน

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลในการกำหนดอนาคต หน้าที่การงาน ดังนั้น การเห็นคุณค่าและความสำคัญของการใช้โอกาสต่างๆ ในมหาวิทยาลัยจะทำให้สามารถตั้งดวงและพัฒนาด้านความรู้ ประสบการณ์ วิธีคิด ทักษะ และการทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมาก ซึ่งหากใครให้ความสำคัญและใช้ชีวิตในช่วงวัยนี้ได้อย่างมีคุณค่ามากเท่าใด ย่อมเป็นประโยชน์ต่อตนเองมากเท่านั้น และส่งผลถึงส่วนรวมที่เกิดจากการที่มหาวิทยาลัยสามารถป้อนคนที่มีคุณภาพเข้าสู่สังคมได้ด้วย

มีหลายเคล็ดลับที่ช่วยให้นิสิตนักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ หลายสิ่งเป็นเรื่องทั่วไปซึ่งบางคนอาจมองจะข้าม แต่ในทางปฏิบัติสามารถช่วยให้นิสิตนักศึกษาสามารถเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จในรั้วมหาวิทยาลัยได้ ด้วยการนั่งเรียนแถวหน้า มีส่วนร่วมในชั้นเรียน และการให้ความสำคัญกับอาจารย์ผู้สอน^{๓๐}

๑.๘.๒.๒ บรรยากาศภายนอกห้องเรียน

นอกเหนือจากเคล็ดลับการเรียนภายในห้องเรียนแล้ว บรรยากาศภายนอกห้องเรียนก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน นิสิตนักศึกษาจะต้องศึกษาเพิ่มเติม เพื่อแสวงหาองค์ความรู้ใหม่หรือต่อยอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในห้องแล้วด้วยวิธีการอย่างนี้ เช่น ค้นคว้านอกห้องเรียน จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ การถกเถียงกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และใช้เวลาให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

๑.๘.๓ การปรับตัวในรั้วมหาวิทยาลัย

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษาทุกคนจะต้องปรับตัวในการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยมากที่สุดเมื่อก้าวเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาที่ปรารถนาความสำเร็จในการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยนั้น จึงควรทำความเข้าใจกับความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นและพยายามปรับตัวใหม่ให้เหมาะสม

การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยนับเป็นช่วงชีวิตหนึ่งที่นิสิตนักศึกษาจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตในอีกด้านหนึ่ง ซึ่งมีความเป็นอิสระทั้งด้านเวลา การแสดงความคิดเห็น การร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็น

^{๓๐} เรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จในรั้วมหาวิทยาลัย ๒๕๕๓. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก http://www.nalineetaveesin.com/issue_concern/issues_edu02.htm (วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓).

โอกาสสำคัญในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การทำงานในอนาคต ซึ่งทำให้นิสิต นักศึกษาต้องเรียนรู้ในการปรับตัวเพื่อรองรับกับการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ซึ่งแตกต่างจากการเรียนในโรงเรียน^{๓๑}

การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งมาจากลักษณะชีวิตส่วนตัวของนิสิต นักศึกษาว่า จะเอื้อต่อการประสบความสำเร็จมากเพียงไร ในที่นี้จึงขอเสนอแนวทางที่นิสิตนักศึกษาพึงเตรียมความพร้อม และใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยที่ช่วยส่งเสริมให้นิสิตประสบความสำเร็จดังนี้^{๓๒}

๑.๘.๓.๑ การบริหารเวลาให้มีประสิทธิภาพ

การเรียนการสอนในรั้วมหาวิทยาลัยนั้น จะมีอิสระกว่าการเรียนในระดับมัธยมศึกษา คือ นิสิตนักศึกษาจะมีจำนวนชั่วโมงเรียนที่น้อยลง มีตารางเรียนไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งวัน แต่เวลาที่ว่างมากขึ้นนี้อาจกลายเป็น “กบดัก” ที่ล่อให้นิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้วางแผนการใช้เวลา อาจประสบปัญหาในการเรียนได้ ฉะนั้น นักศึกษามีการวางแผนการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การร่วมกิจกรรมกับชมรมต่างๆ การทำงานพิเศษเพื่อหารายได้ เป็นต้น

๑.๘.๓.๒ เรียนรู้ผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตร

เวลาว่างนอกเหนือจากการเข้าชั้นเรียนนั้น นิสิตนักศึกษาควรตระหนักว่า เป็นตั้งโอกาสทองในการเตรียมตัวเพื่อการทำงานในอนาคต ดังนั้น จึงควรที่จะเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการทำกิจกรรมในขณะเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะสิ่งนี้ถือเป็นโอกาสอันดีที่จะช่วยพัฒนาชีวิตของนิสิตนักศึกษาให้ครบทุกด้าน

๑.๘.๓.๓ เลือกคบเพื่อนดี

การเลือกคบเพื่อนในระดับมหาวิทยาลัย จะมีอิทธิพลต่ออนาคตโดยตรงของนิสิต นักศึกษามากกว่าเพื่อนในระดับมัธยมศึกษา เพราะอยู่ในวัยที่เตรียมปรับตัวเป็นผู้ใหญ่เพื่อเข้าสู่ชีวิตทำงาน ดังนั้น การเลือกคบเพื่อนในช่วงการเรียนในมหาวิทยาลัยจึงมีความสำคัญ หากเลือกคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมทำให้เราได้รับอิทธิพลเชิงลบมาด้วย และอาจนำไปสู่การใช้เวลาอย่างไม่เหมาะสมไม่เกิดประโยชน์สูงสุด

๑.๘.๓.๔ ฝึกเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีนั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้นิสิต นักศึกษามีความรู้แตกฉานลึกซึ้งในสาขาวิชาที่เรียน จึงมีการกำหนดเวลาเรียนในห้องเรียนน้อย เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาใช้เวลาที่เหลือในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนั้น หากนิสิตนักศึกษาคนใดไม่มีความ

^{๓๑} การใช้ชีวิตที่ดีในมหาวิทยาลัย ๒๕๕๓. เข้าถึงได้จาก

http://www.nalineetaveesin.com/issue_concern/issues_edu02.htm (วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓).

^{๓๒} การปรับตัวในรั้วมหาวิทยาลัย ๒๕๕๓. เข้าถึงได้จาก

http://www.nalineetaveesin.com/issue_concern/issues_edu02.htm (วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓).

ใฝ่รู้และพยายามศึกษาด้วยตนเองมาก ระดับความลึกซึ้งในสาระความรู้ของแต่ละรายวิชาก็จะมากขึ้นตามไปด้วย

๑.๘.๓.๕ ฝึกยั้งคิดก่อนตัดสินใจ

หลายครอบครัวเมื่อลูกเป็นนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้ว พ่อแม่มักจะยอมให้ลูกได้ดูแลรับผิดชอบตนเองมากขึ้น มีอิสระในการคิดและตัดสินใจเรื่องต่างๆ มากขึ้น ซึ่งหากนิสิตนักศึกษาสามารถจัดการตนเองได้อย่างดีนั้น จะช่วยให้ตนเองเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ในทางกลับกันหากนิสิตนักศึกษาใช้ชีวิตที่อิสระมากขึ้นแต่ขาดการยั้งคิด ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและพ่อแม่ ผู้ปกครองจะทำให้เสี่ยงต่อการเดินในทางที่ผิด เสียเวลาในช่วงชีวิตหนึ่งไปโดยไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ อีก บางเส้นทางอาจส่งผลเป็นอันตรายต่ออนาคตอย่างที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้

๑.๘.๓.๖ ฝึกสร้างวินัยรับผิดชอบ

การเรียนในระดับอุดมศึกษา เป็นการก่อร่างสร้างนิสัยความรับผิดชอบต่อส่วนตัวแก่นิสิตนักศึกษา เพราะรูปแบบการเรียนการสอน ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ต่างเน้นให้นิสิต นักศึกษาถูกฝึกฝนให้รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ โดยต้องจัดระบบ วางตารางเวลาในการเรียน การอ่านหนังสือ การทำรายงาน การค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อลงลึกในรายละเอียดที่เราสนใจในแต่ละวิชา และนอกจากจัดเวลาสำหรับการเรียนแล้ว ยังต้องแบ่งเวลาสำหรับการทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ในมหาวิทยาลัย และแบ่งเวลาสำหรับครอบครัวด้วย แต่ที่สำคัญที่สุด คือ ต้องควบคุมตนเองให้สามารถทำตามแผนที่ได้ตั้งเป้าไว้ด้วย

สรุป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของการศึกษาในมาตรา ๔ ไว้ว่า “การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” และได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการศึกษาในมาตรา ๖ ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” โดยกำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” ซึ่งระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๓ ระบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และ

การศึกษาตามอัธยาศัย ในขณะที่เดียวกันยังได้กล่าวถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษาต่อจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ระดับคือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา

การอุดมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่กำลังเข้าสู่วัยผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว ซึ่งการจัดกิจกรรมจะต้องให้มีความหลากหลายให้เหมาะสมกับวัยของเขา เพราะผู้เรียนในวัยนี้ย่อมมีแนวความคิด มีจินตนาการและมีความสนใจของตนเองสูงกว่าวัยอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาสำหรับคนวัยนี้ จึงจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญในสาขาวิชาการและเสรีภาพทางการศึกษาและความเป็นประชาธิปไตยสูง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกฝนให้เป็นคนสมบูรณ์ คือมีความรู้กว้างและมีคุณธรรมอย่างเพียงพอ เพื่อทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ของตนและสังคมไทย และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่มวลชนอย่างมากที่สุดและกว้างขวางที่สุด อาจกล่าวได้ว่า ความมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาควรเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาสนับสนุนและส่งเสริมความเป็นมนุษย์ และเพื่อสร้างสรรค์ความเป็นเลิศทางวิชาการอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่สูงยิ่งของสังคม ในการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นเป็นการศึกษาระดับที่สามที่จัดขึ้นหลังจากมัธยมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ประกอบด้วย (๑) ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (๒) ระดับปริญญาตรี และ (๓) ระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ที่เรียกว่า “บัณฑิตศึกษา”

เมื่อประเทศไทยได้ติดต่อกับชาติตะวันตกมากขึ้น ทำให้คนไทยรู้ถึงความเจริญของชาติตะวันตก จึงต้องเปลี่ยนแปลงชีวิตใหม่เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงได้จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้น ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น อิทธิพลของแนวคิดจากต่างประเทศ ความต้องการกำลังคนของทางราชการ พัฒนาทางด้านการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคทางการศึกษา

เมื่อหันมามองการอุดมศึกษาในประเทศไทย ความคิดที่จะให้มีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ สืบเนื่องจากสมัยนั้น ความรู้สมัยใหม่จากโลกตะวันตกหลังไหลเข้ามา และได้รับความนิยมนจากผู้คนทั่วไปจำนวนมาก ทำให้พระองค์รับสั่งให้จารึกความรู้ต่างๆ ลงในแผ่นศิลา ตามผนังระเบียงวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์ ท่าเตียน) ซึ่งสมเด็จพระยาดำรง ราชานุภาพได้ทรงอธิบายเพื่อ “...ให้เป็นแหล่งวิชาความรู้ของมหาชน ไม่เลือกชั้นบรรดาศักดิ์ ถ้าจะเรียกอย่างทุกวันนี้ ก็คือ จะให้เป็นมหาวิทยาลัย...”

ต่อมา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ หมอสมิท (Smith) ได้ลงข่าวว่า “...จะเปิดยูนิเวอร์ซิตีสยามที่บางคอแหลม โดยรับนักศึกษาเข้าเรียนวิชาต่างๆ เพื่อจะเป็นคนมีปัญญา ได้เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นกำลังแก่ราชการแผ่นดินสืบไป...” กระแสแห่งความพยายามนี้ ได้สำเร็จเมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๙ ในสมัยรัชกาลที่ ๖ มีพระบรมราชโองการประกาศว่า “...บัดนี้ ทรงมีพระราชดำริเห็นสมควรจะขยายการศึกษาในโรงเรียนนี้ให้กว้างขวางขึ้น คือไม่เฉพาะสำหรับผู้ที่ได้เข้าเรียนเพื่อรับราชการเท่านั้น ผู้มีความประสงค์จะศึกษาวิชาชั้นสูง ก็เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ได้เช่นกัน เหตุฉะนั้น ควรประดิษฐานขึ้นเป็นชั้นมหาวิทยาลัยให้เหมาะแก่กาลสมัยเสียที...” จึงเกิดเป็น “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ซึ่งถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งทางปัญญาที่สำคัญของสังคม เพราะมีทั้งวิทยาการและวิทยาการอยู่พร้อมมูล รวมทั้งมีกระบวนการทางปัญญาอยู่หลากหลาย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่มหาวิทยาลัยยังไม่ได้ทำหน้าที่ในการสร้างปัญญาให้สังคมเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้สถาบันอุดมศึกษาจะต้องตระหนักถึง

ภารกิจหลักเพื่อสร้างความพร้อมในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว เป็นพลังในการสร้างกำลังที่มีคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยไปในทางที่ถูกต้อง เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาได้เปิดโอกาสทางการศึกษาแก่ทุกคนได้ก้าวเข้าสู่การอุดมศึกษาอย่างทัดเทียมกัน เมื่อบริษัทเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาศึกษาแล้ว ต่อไปคงเป็นภาระหน้าที่ของนิสิตนักศึกษาเองที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

สถาบันอุดมศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ และที่สำคัญการบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งเป็นหน้าที่จำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้เห็นภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นว่า สถาบันอุดมศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยผ่านทางภารกิจหลัก ๔ ด้าน ประกอบด้วยด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม และด้านการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

กาลต่อมา เพื่อให้มหาวิทยาลัยควรมีอิสระในการปกครองตนเอง มีเสรีภาพทางวิชาการ จึงได้แยกมหาวิทยาลัยให้เป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐบาล ในปี พ.ศ.๒๕๒๐ ได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนชื่อ "ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ" เป็น "ทบวงมหาวิทยาลัย" และยกฐานะให้เป็นทบวงอิสระไม่อยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน จึงมีประกาศพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๔๖ ให้ "ทบวงมหาวิทยาลัย" เปลี่ยนเป็น "สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา" (สกอ.)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้รวมเอาสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการมาไว้ในกระทรวงเดียวกัน เรียกว่า “กระทรวงศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม” โดยให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นนิติบุคคล ดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการเป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น หากพิจารณาตามลักษณะสถาบันที่มีอยู่ในประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้ ๓ ประเภท ประกอบด้วย (๑)ประเภทมหาวิทยาลัย (๒) ประเภทวิทยาลัย และ (๓) ประเภทการศึกษาเฉพาะกิจ

ส่วนทิศทางหรือแนวโน้มของอุดมศึกษาไทยในอนาคต ควรจะมีลักษณะเช่นนี้คือ การพัฒนาระบบอุดมศึกษาด้านการทำให้เป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้น (Democratization) การสร้างความหลากหลายให้เกิดขึ้นในระบบอุดมศึกษา (Diversity) อุดมศึกษาจะเน้นที่คุณภาพมากขึ้น (Quality) อุดมศึกษาในอนาคตจะเน้นการลดขนาดของการดำเนินการ ลด (Downsizing) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง (Technology in Education) ระบบความสัมพันธ์แบบแนวตั้งจะเปลี่ยนเป็นระบบเครือข่าย (Networking) การลงทุนร่วม (Joint Venture) ระบบการอุดมศึกษา กำลังก้าวไปสู่ความเป็นนานาชาติ (Internationalization) การบุกเบิกด้านวิจัยพื้นฐานและการวิจัยเอ การพัฒนา (Research and Development) และ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากขึ้น (Personality Development)

การเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้น เป็นเสมือนหนึ่งประกาศนียบัตรที่บอกว่าคุณนิสิตนักศึกษาได้ผ่านพ้นช่วงเวลาของวัยรุ่นมาเป็นผู้ใหญ่ และมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะดำเนินชีวิตตามลำพัง

ตัวเองได้ ส่วนเทคนิคที่จะช่วยให้นิสิตนักศึกษาประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยมีหลากหลาย อย่างเช่น บรรยากาศภายในและภายนอกห้องเรียน การปรับตัวเอง การบริหารเวลาให้มีประสิทธิภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เลือกรับเพื่อนดี การฝึกเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกยังคิดก่อนตัดสินใจ และฝึกสร้างระเบียบวินัยความรับผิดชอบให้แก่ตนเองและสังคมส่วนรวม

มีการกล่าวกันมากทั้งอยู่ในวงการและนอกวงการที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาว่า นิสิตนักศึกษาขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าทำอะไรใหม่ๆ จริงหรือไม่ที่เขาพูดเช่นนั้น หน้าที่ของนิสิตนักศึกษามี ๒ ประการคือ การเรียนและการกิจกรรม เมื่อเวลาเรียนก็เรียนแบบขอไปที เรียนให้ผ่านไปวันๆ โดยไม่คิดถึงวัตถุประสงค์ให้แน่นอนว่า เราเรียนเพื่ออะไร เรียนไปทำไม เราชอบเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ น้อยนักที่อาจารย์ผู้สอนแนะนำให้ไปค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วถามว่า ใครมีข้อสงสัยอะไรบ้าง ผู้เข้าใจก็เจียบ ผู้ไม่เข้าใจก็เจียบ เจียบไปเสียหมด จนชาวต่างประเทศที่เคยมาเที่ยวในมหาวิทยาลัยเมืองไทยพูดว่า มหาวิทยาลัยในเมืองไทยเป็นมหาวิทยาลัยแห่งความเจียบ (Quiet University) ยากนักที่จะหาผู้กล้าหาญชาญชัยลุกขึ้นมาถามอาจารย์ผู้สอน และเลวร้ายยิ่งกว่านั้น หากใครซักถามมากๆ เข้าก็จะถูกเพื่อนล้อว่าชอบทำตัวเด่นบ้าง อวดรู้บ้าง และบางทีอาจารย์ผู้สอนก็หาว่านิสิตนักศึกษาอยากลองดี นับว่าเป็นข้อเสียหายอย่างมากสำหรับพวกเราแล้วใครเล่าจะรับผิดชอบเรื่องนี้ ???

คำถามท้ายบท

ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

๑. จงให้ความหมายของคำว่า “การศึกษา” มาพอเข้าใจ โดยอาศัยหลักฐานอ้างอิงประกอบ
๒. ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็นกี่ระบบ อะไรบ้าง
๓. การศึกษามีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อย่างไร อธิบาย
๔. ทุกสิ่งอย่างเกิดมาล้วนมีเหตุและปัจจัยเป็นเครื่องหนุน ขอให้ท่านบอกปัจจัยปัจจัยที่ก่อให้เกิดสถาบันอุดมศึกษา
๕. คำว่า “อุดมศึกษา” หมายถึงอะไร และนักวิชาการได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของอุดมศึกษาไว้อย่างไรบ้าง
๖. อุดมศึกษาไทยมีความเป็นมาอย่างไร อธิบาย
๗. การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง จงชี้แจง
๘. จงบอกถึงภารกิจหลักของอุดมศึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการ
๙. จงบอกถึงแนวโน้มของอุดมศึกษาในอนาคตว่าเป็นอย่างไรบ้าง
๑๐. ให้บอกถึงเทคนิคและวิธีการศึกษาในมหาวิทยาลัยมาพอเข้าใจ

.....

เอกสารอ้างอิงประจำบท

จิตรกร ตั้งเกษมสุข และคณะ. *หยาดเพชรหยาดธรรมภูมิปัญญาเพื่อการศึกษาไทย*.
กรุงเทพฯ : เพื่อฟ้าการพิมพ์, ๒๕๔๑.

แนวคิดสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์. กรุงเทพฯ : บริษัท พี เอ. สี่พวิ้ง จำกัด, ๒๕๔๑.

บุรชัย ศิริมหาสาคร. การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บริษัท บุ๊ค พอยท์ จำกัด, ๒๕๔๖.

ประกอบ คุณปรัตน์. ระบบอุดมศึกษาไทยในยุคทศวรรษ การปฏิรูปอุดมศึกษาไทย : การปรับระบบบริหารและการจัดการ. เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๘.

ป่วย อึ้งภากรณ์. การบริหารมหาวิทยาลัย ในเสียชีพอย่าเสียสัตย์. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๕.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๒.

ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน,ดร. กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน,ดร. เพื่อความเข้าใจในสาระและกระบวนการของการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖.

พิชัย ผกาทอง,ดร. เอกสารประกอบการสอนมนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

ยนต์ ชุ่มจิต, รศ.การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนส์โตร์, ๒๕๔๖.

วราภรณ์ บวรศิริ,รศ.,ดร., เอกสารคำสอน : การอุดมศึกษาเพื่อพัฒนา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์, ม.ป.ป.

วิไลลักษณ์ อิศระมงคลพันธุ์. การวิเคราะห์ภารกิจวิทยาลัยเอกชนระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๓๑-๒๕๓๐. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

สมหมาย จันทรเรือง,ดร.พัฒนาการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบันและในสหัสวรรษใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สุธรรม อารีกุล และคณะ. อุดมศึกษาไทย : วิฤตและทางออก. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ม.ป.ป.

สมหมาย จันทรเรือง,ดร.พัฒนาการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบันและในสหัสวรรษใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สุธรรม อารีกุล. รูปแบบและภารกิจอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

สุธรรม อารีกุล. แนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทยอุดมศึกษาสู่ปวงชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๓.

อมรวิชัย นาครทรรพ. สุ่มหาวิทยาลัยของปวงชนในความฝันของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด, ๒๕๔๐.

<http://th.wikipedia.org/wiki/> (๔ มิถุนายน ๒๕๕๓)

<http://th.wikipedia.org/wiki/สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา> [วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓]

จากร้อยกรอง สุ่มทกวีมีทำนอง.๒๕๕๓. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://www.thaipoeet.net/index.php?lay=show&ac=article&id=538682548&Ntype=2> (วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓).

สุนทร โสทธิพันธ์, **รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง**.๒๕๕๓. [ออนไลน์]

<http://baowaanpower.com/?p=698>.(วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑.)

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, **มหาวิทยาลัย**.๒๕๕๓. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://th.wikipedia.org/wiki> (วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓.)

เรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จในรั้วมหาวิทยาลัย ๒๕๕๓. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

http://www.nalineetaveesin.com/issue_concern/issues_edu02.htm
(วันที่ : ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓).

การใช้ชีวิตที่ดีในมหาวิทยาลัย ๒๕๕๓.เข้าถึงได้จาก

http://www.nalineetaveesin.com/issue_concern/issues_edu02.htm

(วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓).

การปรับตัวในรั้วมหาวิทยาลัย๒๕๕๓. เข้าถึงได้จาก

http://www.nalineetaveesin.com/issue_concern/issues_edu02.htm

(วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓).

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ควรยึดหลักตามพันธกิจของอุดมศึกษา 4 ประการ อัน ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยอาจมีจุดเน้นแตกต่างกันตามลักษณะ/ประเภทของสถาบัน ทั้งที่เป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา สถาบันที่เน้นการเรียนการสอน (Teaching University) สถาบันที่เน้นการวิจัย (Research University) สถาบันที่เน้นการเรียนการสอนแบบหลากหลายสาขาวิชา (Comprehensive University) สถาบันที่เน้นในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น (Community University) เป็นต้น รวมทั้งจะต้องมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งบทบาทในการกำหนดมาตรฐานอุดมศึกษานี้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

คลังปัญญาไทย <http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php> [๒๐ เมษายน ๒๕๕๕]